

**A STOIKUS BÖLCS
BREVIÁRIUMA**

EPIKTÉTOS KÉZIKÖNYVECSKÉJE

vagyis

A STOIKUS BÖLCΣ BREVIÁRIUMA

Sárosi Gyula fordításában

*Szolgának születék s nyomoréknak
s mint amaz Iros Koldusnak –
s engem kedvel az égi sereg.*

Devecseri Gábor fordítása

I.

Bizonyos dolgok
hatalmunkban vannak,
más dolgok nincsenek.

Tőlünk függ
a véleményünk, az ösztönös vágyunk,
a törekvésünk és ellenszenvünk,
egyszóval mindaz,
amit egyedül alkotunk meg.

Nem tőlünk függ
a testünk, a vagyonunk, a hírnevünk és a tisztségeink,
tehát mindaz,
amit nem egyedül hoztunk létre.

Azok a dolgok,
amelyek hatalmunkban vannak,
természetüknél fogva szabadok,

semmi sem akadályozza, semmi sem köti őket.
Azoknak a dolgoknak azonban,
amelyek nincsenek a hatalmunkban,
nincs erejük önmagukban,
másoktól függenek,
egy kívülálló megakadályozhatja
vagy elsajátíthatja őket.

Emlékezz erre:
ha a természetüknél fogva
függő dolgokat
függetleneknek tartod
és a más dolgait sajátaidnak tekinted,
akkor minduntalan akadályokba ütközöl,
bánkódni és háborogni fogsz,
káromlod az isteneket és az embereket,
de ha csak azt tartod a tiednek,
ami valóban a tied,
a más tulajdonát pedig
a helyzetnek megfelelően
a másénak tartod,
akkor sohasem leszel a kényszer hatalmában,
senki sem fog utadba állni,
nem fogsz senkit szidalmazni és vádolni,
és semmit sem kell majd
akaratod ellenére végrehajtanod;
senki sem árt neked,
és nem lesz ellenséged sem,
mert nem történik veled semmi baj.

Ha erre a nagy dologra törekszel,
emlékezz rá, hogy
nemcsak
ímmel-ámmal kell utána vetned magad,
hanem
ennek a kedvéért
bizonyos dolgokról teljesen le kell mondanod,
más javak megszerzését pedig el kell halasztanod;
ha azonban
a lelki nyugalmad megszerzésére is törekszel,
és uralkodni és gazdagodni is akarsz,
könnyen megtörténik, hogy
ezeket sem éred el,
mivel az előbbire vágyakozol:
de biztosan elveszíted azt,
ami egyedül hozza létre

a függetlenséget és a boldogságot.

Minden

kellemetlen képzet felmerülésekor

nyomban jegyezd meg:

"Te csak képzet vagy,

és egyáltalán nem az, aminek látszol."

Ezután vizsgálj és ítéld meg a képzetet

elveid alapján:

legelőször és legfőképpen abból a szempontból,

vajon oly dolgokra vonatkozik-e,

amelyek hatalmunkban vannak,

vagy pedig olyanokra,

amelyek nincsenek hatalmunkban.

S ha valami olyanra vonatkozik,

ami nincs hatalmunkban,

mindig kéznél legyen ez a mondás:

"Semmi közöm hozzá!"

II.

Emlékezz erre:

törekvésünk

abban a reményben gyökeredzik, hogy

elérjük, amire vágyódunk,

ellenszenvünk célja pedig az, hogy

bele ne essünk abba, amit kerülünk.

Aki kudarcot vall törekvésében,

az szerencsétlen,

de még szerencsétlenebb az,

aki olyasmibe bonyolódik,

amit kerül.

Ha csak olyan dolgokat kívánsz kikerülni,

amelyek a hatalmadban vannak,

s a természettel ellentétesek,

sohasem fogsz nem kívánt dolgokba bonyolódni,

de ha a betegséget,

a halált és a szegénységet

akarod kikerülni,

akkor szerencsétlen leszel.

Fojtsd el ellenszenvedet

mindazokkal a dolgokkal szemben,

melyek nincsenek hatalmunkban,
és vidd át az olyan dolgokra,
amelyek hatalmunkban vannak
és a természettel ellentétesek.

Egyelőre,
(míg nem ismered a helyes élet elveit),
számúzd teljesen a törekvést,
mert ha olyasmire törekszel,
ami nincs hatalmadban,
szükségszerűen szerencsétlen leszel;
az olyan hatalmunkban lévő dolgokról pedig,
amelyekre szép dolog törekedni,
még nincs fogadalmad.
Csak vonzó és taszító ösztöneidnek engedj,
de ezeknek is könnyedén,
válogatással és kényelmesen.

III.

Emlékezz arra, hogy
mindenről,
ami gyönyörködtet,
ami hasznos számodra,
és amit szeretsz,
a legjelentéktelenebb dolgoknál kezdve
megmondd: miféle.

Ha szeretsz egy tálat,
mondd azt, hogy tálat szeretsz.
Így, ha eltörik is, nem fogsz háborogni.
Ha a gyermeked vagy a feleséged szereted,
mondd azt, hogy csak egy embert szeretsz.
Így, ha meghal, nem fogsz háborogni.

IV.

Ha valamihez hozzá akarsz fogni,
emlékeztess magad arra, hogy milyen az a dolog.
Ha fürödni mégy, vess számot magadban mindazzal,
ami a fürdőben történni szokott:
lefröcskölnek, lökdösik, szidják és meglopják az embert.
Sokkal nagyobb határozottsággal fogsz a dologhoz,
ha magadban kijelented:

fürödni akarok,
és magatartásomat is meg akarom őrizni
a természetnek megfelelő állapotban.
Így járj el minden ügyedben,
ha azután valami kellemetlenség ér fürdés közben,
ezt a mondást veszed elő:
"Nemcsak ezt akartam,
hanem
a természetnek megfelelő magatartásomat is
meg akartam őrizni;
de akkor nem őrizhetem meg,
ha bosszankodom a történteken."

V.

Nem a tények zavarják az embereket,
hanem a tényekről alkotott vélemények.
A halálban például nincsen semmi szörnyű;
ha szörnyű volna,
Sókratésznak is úgy tűnt volna,
hogyan azonban
a halálról úgy vélekednek, hogy
szörnyű,
maga ez a tény a szörnyű. –

Így hát sohase másokat okoljunk,
amikor akadályokra bukkanunk,
vagy nyugtalanok és szomorúak vagyunk;
magunkat,
azaz a magunk véleményét hibáztassuk.
A műveletlen ember szokása
másokra panaszkodni,
amikor ő maga cselekszik helytelenül.
Aki tanulni kezd,
az magát hibáztatja,
a bölcσ pedig sem mást, sem önmagát.

VI.

Soha ne büszkélkedj a más kiválóságával!
Ha a ló büszkélkedve azt mondaná:
"Szép vagyok", -
még el lehetne viselni.
Te azonban,

mikor büszkélkedve kijelented, hogy
szép lovad van,
lásd be:
a ló kiválóságával büszkélkedel.
Hát mi a tied tulajdonképpen? –
A saját képzeleid használata:
ha a képzeidet
a természet elveinek megfelelően használod,
büszke lehetsz.
Ebben az esetben legalább
a saját kiválósággoddal büszkélkedel.

VII.

Valamint,
ha tengeri utadon,
míg hajód a kikötőben vesztegel,
kiszállsz, hogy ivóvizet meríts,
útközben esetleg
felszedsz néhány kagylót vagy hagymát,
de figyelmed a hajóra kell irányítanod,
és folyton hátra kell tekintetned,
nem hív-e a kormányos,
s ha szólít, mindent ott kell hagynod,
mert különben
megkötözve hajítanak fel, mint a birkákat szokták,
ugyanígy van ez az életben is.
Hogy kagyló és hagyma helyett
feleséged és gyermeked van,
annak nincs akadály, de ha hív a kormányos,
rohanj a hajóra
és hagyj ott mindent
anélkül, hogy visszanéznél.
Öregkorodban pedig
ne távozz el messzire a hajótól, hogy
ott légy, bármikor hívnak.

VIII.

Ne kívánd, hogy
az események úgy alakuljanak,
ahogy te szeretnéd.
Inkább a kívánságaidat szabd hozzá

az események alakulásához,
meglátod, nyugodt lesz életed folytatása.

IX.

A betegség
csak a testet bénítja meg,
a szabad elhatározást nem,
ha az maga nem akarja.
A sántaság is csak a lábat akadályozza,
de a szabad elhatározást nem.
Ezt mondd mindennel kapcsolatban,
ami eléd kerül:
rájössz, hogy
minden csak más valamit akadályozhat,
téged nem.

X.

Minden helyzetben
emlékezz arra, hogy
önmagad felé fordulj
és megvizsgáld,
milyen képességed van a helyzet megoldásához.
Ha szép fiút vagy lányt pillantasz meg,
megtalálod az önmegtartóztatást velük szemben.
Ha fáradság vár rád,
megtalálod a kitartást.
Ha szidalom ér,
megtalálod a béketűrést.
Ha így megedzed magad,
nem ragadnak magukkal a képzeteid.

XI.

Sohase mondd rá semmire, hogy
"elvesztettem",
hanem csak azt, hogy
"visszaadtam".
Meghalt a gyermeked? Visszaadtad.
Elhunyt a feleséged? Visszaadtad.
Elvették a birtokod? Visszaadtad azt is.
Azt mondod, hogy gazfickó vette el?

Mi közöd hozzá, hogy
ki által vette vissza az, aki neked adta?
Ameddig adja,
addig is úgy tekintsd, mint a másét:
úgy, mint az utasok a fogadót.

XII.

Ha haladni akarsz a bölcsességben,
akkor vedd el az ilyen gondolatokat:
"Ha nem törődöm a vagyonommal,
nem lesz miből élnem!"
"Ha nem fegyelmezem a szolgálmat,
haszontalan ember lesz belőle."
Jobb éhen halni bánat és félelem nélkül,
mint bőségben,
de ugyanakkor teméntelen zaklatásban élni.
Jobb,
ha a szolgál haszontalan marad,
mintha te bosszankodol.

Kezdd el ezt a legkisebb dolgoknál!
Ha kiömlik az olajcsekád,
és ellopják a maradék borocsekádat,
arra gondolj, hogy
ennyibe kerül a szenvedélytelen állapot,
ennyibe a lelki nyugalom.
Semmit sem adnak ingyen.
Ha hiába szólítod a szolgát,
emlékezz arra, hogy
talán nem hallotta,
vagy ha halotta is,
nem tud megtenni semmit, amit akarsz.
Olyan nagy jelentőséget
mégse tulajdoníts neki, hogy
tőle tedd függővé lelked nyugalját.

XIII.

Ha haladni akarsz a bölcsességben,
el kell viselned, hogy külsőséges dolgokban
ügyetlennek és együgyűnek tartsanak.
Ne törekedj
arra a látszatra, hogy

bármit is tudsz!
S ha néhány ember tart rólad valamit,
légy bizalmatlan önmagaddal szemben.
Tudd meg, hogy
nehéz egyszerre
magatartásunkat is
a természetnek megfelelő állapotban megőrizni
és
a külső dolgokra is tekintettel lenni.
Ha az egyikre súlyt helyezünk,
elkerülhetetlen, hogy a másikat el ne hanyagoljuk.

XIV.

Ha azt akarod, hogy
a gyermekeid, a feleséged és a barátaid
örökké éljenek,
együgyű vagy:
hiszen olyasmit kívánsz,
aminek megvalósítása nem áll módodban,
s a más hatáskörét akarod bitorolni.
Akkor is balga vagy,
ha azt akarod, hogy
a szolgád sohase kövessen el hibát:
hiszen azt akarod, hogy
a hitványság ne legyen hitványság,
hanem más valami.
De ha azt akarod, hogy
törekvéseid megvalósuljanak,
azt elérheted.
Abban gyakorold tehát magad,
ami hatalmadban áll.

Mindenki fölött az uralkodik,
akinek megvan a hatalma ahhoz, hogy
megvalósítsa amit amaz akar
és elhárítsa, amit nem akar.
Aki szabad akar lenni,
az ne akarjon és ne kerüljön olyasmit,
aminek megszerzése és elhárítása másoktól függ.
Ha nem így cselekszik, rabszolgának kell lennie.

XV.

Emlékezz erre:

az életben úgy kell viselkedni,
mint a lakomán: körülhordoznak egy tálat,
- éppen hozzád ér, -
nyújtsd ki a kezéd és szerényen vedd belőle.
Ha elmegy melletted,
ne állítsd meg!
Ha meg nem jön,
ne fürkéssz utána sóvár tekintettel,
hanem várj türelemmel, amíg hozzád ér!
Így viselkedj
a gyerekekkel, az asszonnyal,
a hivatalokkal, a vagyonnal szemben is,
s méltó leszel arra, hogy
az istenek asztaltársa légy.
Ha pedig az eléd tett ételekből nem veszel,
hanem eltekintesz fölöttük,
akkor nemcsak a lakomájukon veszel részt,
hanem együtt fogsz uralkodni az istenekkel.
Így cselekedtek Diogenész, Hérakleitos és társaik:
méltán "isteniek" voltak, és úgy is nevezték őket.

XVI.

Ha látod, hogy
valaki jajgat gyászában,
vagy mert idegenbe távozott a gyermeke,
vagy elvesztette a vagyonát,
vigyázz, hogy
téged is magával ne ragadjon
az a képzet, hogy
őt a külső körülmények sodorták bajba.
Nyomban legyen kéznél ez:
"Nem a bekövetkezett események kínozzák őt,
- hiszen azok a többi embert nem kínozzák, -
hanem az a vélemény kínozza, amelyet róluk alkotott."
Ennek ellenére
ne vonakodj szavaiddal hozzá alkalmazkodni,
sőt, ha az a helyzet, jajgass együtt vele,
de vigyázz, hogy ne jajgass belülről is.

XVII.

Emlékezz arra, hogy

színész vagy egy olyan drámában,
amilyet a betanítója akar:
ha rövidre szabja a szereped, rövid ideig,
ha hosszúra, sokáig játszol.
Ha a koldus szerepét osztja rád,
azt is a természethez híven alakítsd.
Éppenúgy cselekedj,
ha nyomorék, uralkodó vagy polgár szerepét osztja rád,
mert a te kötelességed az, hogy
a rábízott szerepet szépen eljátszd;
a szerep kiválasztása másra tartozik.

XVIII.

Ha a holló nem jót károg,
ne ragadjon el a képzet,
hanem nyomban
tégy megkülönböztetést magadban
és jegyezd meg:
"Semmi rosszat nem jelentenek ezek nekem,
hanem csak a testemnek vagy csak a vagyonomnak,
vagy csak a hírnevemnek,
a gyermekeimnek, a feleségemnek.
Nekem minden csak jót jelenthet,
ha én úgy akarom:
bármi is történik,
tőlem függ, hogy javamra fordítom-e."

XIX.

Győzhetetlen lehetsz,
ha nem bocsátkozol olyan küzdelmekbe,
amelyekben a győzelem nem tőled függ.

Ha valaha
nagy tiszteletben álló
vagy nagyon hatalmas
vagy más okból nagyon tekintélyes embert látsz, -
vigyázz,
a látszat hatása alatt,
ne tartsd őt boldognak.
Az igazi jó azokban a dolgokban van,
melyek tőlünk függenek,
nincsen tehát helye

a tekintélyes emberekkel szemben
sem az irigységnek,
sem a féltékenységnek.

Te nem hadvezér,
elnök vagy konzul akarsz lenni,
hanem szabad ember.
Ehhez pedig csak egy út vezet:
azoknak a dolgoknak a megvetése,
amelyek nincsenek hatalmunkban.

XX.

Emlékezz arra, hogy
nem az bántalmaz téged,
aki szidalmaz és megüt,
hanem csak az a hiedelmed, hogy bántanak.
Ha tehát valaki ingerel,
tudd meg, csak a saját vélekedésed ingerel.
Ezért mindenekelőtt arra törekedj, hogy
a képzet ne ragadjon el,
mert könnyebben tudsz uralkodni magadon,
ha egyszer időd van és foglalkozol magaddal.

XXI.

A halál,
a száműzetés
és minden a világon,
ami irtózatossá látszik,
mindennap szemeid előtt lebegjen!
Leginkább azonban a halál.
Sohasem fogsz akkor
közönséges dolgokra gondolni,
és nem is fogsz túlságosan vágyakozni valamire.

XXII.

Ha filozófus akarsz lenni,
légy elkészülve az első perctől fogva,
hogy kinevetnek és kigúnyol a tömeg,
hogy azt mondják:
"Egyszerre csak mint filozófus toppant elénk",
és hogy:

"Miért hordja olyan magasan az orrát?"
Te pedig ne hordd magasan az orrod,
amellett azonban,
amit a legjobbnak találtál,
tarts ki úgy,
mintha maga az isten állított volna arra a helyre.
Emlékezz ugyanis rá, hogy
ha kitartasz elveid mellett,
azok, akik előbb kinevettek,
bámulóid lesznek,
de ha hatásuk alatt megtántorodsz,
kétszeres gúny lesz a jutalmad.

XXIII.

Ha valaha megtörténik, hogy
kifelé fordulsz azért, hogy
bárkinek a tetszését megnyerd,
tudd meg, hogy
belső egyensúlyod összeomlik.
Érd be tökéletesen azzal, hogy
filozófus vagy.
Ha mindenképpen
látszani is akarsz filozófusnak,
akkor a saját szemedben mutakozz annak,
s arra elég is leszel.

XXIV.

Ilyen gondolatok sohase kínozzanak:
"Megbecsülés nélkül fogok élni,
és mint semmirekellő járok majd a világban."
Ha a megbecsülés hiánya baj,
bajba más által
éppúgy nem kerülhetsz,
mint gyalázatba sem.

Tőled függ, hogy
adnak-e neked hivatalokat,
és meghívnak-e lakomákra?
Semmiképpen.
Hogyan lehet akkor ez a tény becstelenség jele?
Hogyan volnál te semmirekellő,
mikor csak azokban a dolgokban kell

valakinek lenned,
amelyek pusztán tőled függenek,
és amelyekben
a legmagasabb fokra emelkedhetsz.

De nem támogathatod a barátaidat!
Mit értesz azon, hogy
nem támogathatod őket?
Nem fognak tőled hitvány pénzt kapni,
és nem tudod megszerezni neki a római polgárjogot?
Ki mondta azt neked, hogy
ezek olyan dolgok,
amelyek a mi hatalmunkban vannak,
és nem másnak a feladatai?
Ki képes másnak adni olyasvalamit,
amije magának sincsen?

"Gyűjts vagyont,
- szól az ellenvetés –
hogy nekünk is legyen!"
Ha lehet úgy vagyont gyűjteni, hogy
közben megőrizzük becsületünket,
hűségünket és nagylelkűségünket,
mutasd meg az útját, fogok gyűjteni;
de ha arra buzdítotok,
veszítsem el a saját értékeimet,
hogy ezzel nektek értéktelen dolgokat szerezzek,
lássátok be, hogy
igazságtalanok és ostobák vagytok.

Mit szeretnének inkább,
pénzt vagy hűséges és becsületes barátot?
Ahhoz segítsetek inkább, hogy
megbízható és tisztességtudó barát lehessen,
és ne bízassatok olyan cselekedetekre,
amelyekkel éppen ezt veszítem el.

"De a hazát,
- szól az ellenvetés –
a magam részéről semmivel sem tudom támogatni."
Újra csak azt kérdezem erre,
milyen támogatásról beszélnek?
Oszlopcsarnokokat és fürdőket
valóban nem fog tőled kapni.
Dehát mi van ebben?
A kovácstól sem kap cipőt,

és a cipész sem adakozik számára fegyvereket.

Elég a hazának az,
ha mindenki elvégzi a maga feladatát.
Ha valakit megbízható és tisztességes polgárrá nevelsz,
talán nem vagy hasznára a hazának?
Nagyon is.
Tehát mégsem vagy te sem teljesen haszontalan neki.

"Mi lesz a helyem az államban?" - kérdi. –
Olyan, aminőt úgy tudsz megszerezni, hogy
közben megbízható és tisztességes maradsz.
Ha elveted ezt azzal, hogy
az állam érdekében akarsz cselekedni,
mi haszna lesz neki
egy egészen
tisztességtelen és megbízhatatlan emberből?

XXV.

Valakit
nagyobb tiszteletben részesítenek nálad
a lakomán, az üdvözlésben
vagy azzal, hogy meghívták a tanácskozásba?
Ha ez jó,
akkor örülnöd kell, hogy
annak osztályrészül jutott.
Ha pedig baj,
akkor ne panaszkodj, hogy
téged nem sújtott.
De emlékezz erre:
nem tarthatsz igényt ugyanazokra a dolgokra,
ha nem teszed is meg ugyanazt, hogy
elérj olyasmit, ami nincs a hatalmunkban.

Hogyan is érhetné el ugyanazt,
aki nem kilincsel senkinél,
mint az,
aki kilincsel,
vagy aki nem kísér senkit,
ugyanazt az eredményt,
mint aki kísér?

Hogyan juthatna egyszerre célhoz az,
aki magasztal és aki nem magasztal?

Igazságtalan és telhetetlen vagy,
ha anélkül, hogy
megfizetted volna az árat,
amelyért az olyasmit adják,
ingyen akarsz hozzájutni.

Mennyiért is árulják a salátát?
Ha úgy jön, egy obulusért.
Nos, valaki kifizeti az obulust,
és kap salátát;
te pedig,
mivel nem fizettél semmit, nem kapsz.
Ne hidd azt, hogy
te szegényebb vagy annál, aki kapott a salátából!
Ő kapott salátát,
neked viszont megvan az obulusod,
amelyet nem adtál ki.

Így van ez itt is:
nem hívott meg valaki lakomára?
Nyilván nem adtad meg neki
amiért az étkezést adja:
magasztalásért adja, megalázkodásért adja.
Ha neked megéri,
fizesd meg az árat, amennyiért adják.
De ha nem akarod kifizetni az árat,
és anélkül akarod megkapni,
telhetetlen és ostoba vagy.

Azt mondod, hogy
semmid sincs a lakoma elmulasztása ellenében?
Dehogynincs:
nem kell dicsérned,
akit nem akarsz,
és nem kell meghunyászkodnod az ajtónállói előtt.

XXVI.

A természet akaratát
azokból a dolgokból ismerjük meg,
amelyekre nézve
véleményeink nem térnek el egymástól.
Amikor például
másnak a szolgálja eltör egy poharat,
kéznél van ez a mondás:

"Ilyesmi előfordul".

Tudd meg, hogy
ugyanúgy kell eljárnod,
amikor a tied törik el, mint amikor a másé.
Ugyanezt az elvet
terjeszd ki a nagyobb dolgokra is.
Amikor másnak
meghal a gyermeke vagy a felesége,
mindenki kész van a megjegyzéssel, hogy
emberi dolog;
de mikor neked hal meg valakid,
jajgatsz: "Ó, én szerencsétlen".
Eszed-be kellene jutnia ilyenkor, hogy
miképp viselkedünk,
amikor mások felől halljuk ugyanezt.

XXVII.

Amint nincs cél
azért, hogy elhibázzuk,
éppúgy
a rossznak sincs
természetes alapja a világban.

XXVIII.

Ha a tested valaki odaadná annak,
aki éppen szembejön,
bizonyára rossz néven vennéd.
Azért viszont nem szégyelled magad, hogy
a józan eszed bárkinek odaadod
azzal, hogy felindulsz
és elveszíted nyugalmadat ha szidalmaz.

XXIX.

Minden cselekedetnek
vizsgáld meg
az előzményeit és következményeit
és csak azután kezdj hozzá.
Ha nem így jársz el,
akkor eleinte nagy kedvvel fogsz a dologhoz,

mert nem gondoltad meg a következményeit.
Később esetleg,
mikor akadályokra bukkansz,
szégyenszemre abba kell hagynod a munkát.

Győzni szeretnél Olympiában?
Istenemre mondom, én is,
mert nagyon szép dolog.
De vizsgáld meg
a feltételeit és a következményeit
és csak azután fogj a kivitelhez.

Fegyelmezetten kell élned,
étrend szerint kell táplálkoznod,
tartózkodnod kell a süteményektől,
előírás szerint kell edzened magad
a megállapított órában,
akár hőség van, akár hideg.
Nem szabad hideg vizet,
vagy alkalomadtán bort innod.
Egyszóval
úgy kell engedelmeskedned az edzőnek,
mint az orvosnak.
Azután ki kell állnod a versenyre,
megtörténhetik, hogy
megrántod a kezed, kifecamítod a bokád
és rengeteg port kell nyelned.
Megeshetik, hogy
közben meg is ostromoznak,
és a végén mindennek a tetejébe még le is győznek.

Alaposan gondold meg mindezt,
és ha még ezután is van kedved,
kezdj hozzá a versenyzéshez.
Ha nem így jársz el,
akkor úgy fogsz kapkodni, mint a gyerekek,
akik hol birkózóknak képzelik magukat,
hol meg vívóknak,
azután meg trombitálni kezdenek,
végül tragédiát mutatnak be.

Így jársz te is:
előbb atléta leszel,
majd vívó,
aztán réthor,
végül filozófus;

egész lelkeddel azonban
semminek sem adod át magad.
Majommódra
minden szemed elé kerülő jelenséget utánozol,
s hol ez, hol az tetszik neked,
mert megfontolás és körültekintés nélkül,
vaktában,
ímmel-ámmal fogtál hozzá.

Így van az is, hogy
az emberek látnak egy filozófust,
meghallgatják az előadását,
- mondjuk Euphratesnek -,
(ki tud úgy előadni, mint éppen ő?),
és akkor ők is filozófusok akarnak lenni.

Ember!
Fontold meg előbb, hogy
miféle ez a dolog.

Tanulmányozd a saját természeted, hogy
el tudod-e viselni a vele járó nehézségeket.

Éppúgy,
mint amikor valaki öttusázó vagy birkózó akar lenni,
meg kell vizsgálni a karjait, a combjait és a csípőjét.
Az egyik ember erre, a másik arra született.

Gondolod,
hogya a filozófus életét választod,
ugyanúgy tudsz majd enni, inni,
éppúgy törekedhetsz és elégedetlenkedhetsz?
Virrasztanod,
küszködöd kell,
ott kell hagynod családodat,
el kell viselned, hogy
akármelyik kölyök lenézzon,
bármelyik járókelő kinevessen;
mindenütt hátul kell maradnod,
a megbecsülésben csakúgy,
mint a hivatalodban,
a törvény előtt éppúgy,
mint bármilyen üzleti ügyben.

Jól fontold meg:
akarsz-e ezekért cserébe

szenvedélytelen állapotot,
szabadságot és lelki nyugalmat?
Ha nem akarsz, vigyázz!
Ne tégy úgy, mint a gyerekek,
ne légy előbb filozófus,
azután vámszedő, később szónok,
végül a császár helytartója.
Ezek a foglalkozások nem illenek össze.

Egyöntetű embernek kell lenned, -
akár erkölcsös vagy, akár erkölcstelen:
vagy az irányító szellemed kell kiművelned,
vagy a külső oldalad;
vagy a bensőd formálására fordítsd művészeted,
vagy a külső viszonyok alakítására.
Másszóval:
vagy a filozófusnak,
vagy a közönséges embernek az életét kell vállalnod

(FOLYT. KÖV.)